

Ioan-Paul Chiș

**Redeschiderea procesului penal
în cazul judecării *in absentia***

Editura
Stamangiu
2022

Cuprins

Introducere	1
Capitolul I. Căile de atac	3
1. Concept. Natură juridică. Finalitate	3
2. Rațiune	5
3. Trăsăturile hotărârilor judecătorești	7
4. Cauza căilor de atac	9
5. Funcția căilor de atac	10
6. Principiile generale ale căilor de atac	11
7. Principii specifice ale căilor de atac	13
7.1. Efectul devolutiv	16
7.2. <i>Non reformatio in pejus</i>	18
7.3. Disponibilitatea căii de atac	22
8. Clasificarea căilor de atac	23
8.1. După obiectul lor	23
8.2. După întinderea devoluțiunii	24
8.3. După aspectul vizat	25
8.4. După finalitatea urmărită	26
Capitolul al II-lea. Redeschiderea procesului penal în cazul judecării în lipsa persoanei condamnate	29
<i>Secțiunea 1. Precizări prealabile</i>	29
1. Locul redeschiderii procesului penal în sistemul procesual român	29
2. Natura juridică a redeschiderii procesului penal în viziunea legiuitorului. Justificare	29
3. Coordonatele de clasificare a redeschiderii procesului penal	31
4. Reluarea în caz de redeschidere a urmăririi penale	32
5. Verificarea mandatului de arestare preventivă emis în lipsa inculpatului	37

6. Căile ordinare de atac _____	37
7. Căile extraordinare de atac _____	39
<i>Secțiunea a 2-a. Instituția din perspectivă istorică</i> _____	42
1. Judecata în lipsă. Remedii procesuale _____	42
2. Codul de procedură penală din 1864 _____	43
2.1. Opoziția _____	44
2.2. Purgarea contumaciei _____	49
3. Codul de procedură penală Carol al II-lea. Opoziția _____	50
3.1. Procedura contumaciei _____	52
3.2. Legea nr. 397/1943 _____	53
3.3. Legea nr. 345/1947 și republicarea Codului de procedură penală _____	54
4. Codul de procedură penală din 1968 _____	54
4.1. Legea nr. 281/2003 _____	58
5. Noul Cod de procedură penală _____	59
<i>Secțiunea a 3-a. Elemente de drept comparat</i> _____	62
1. Judecarea în lipsă și redeschiderea procesului penal în dreptul internațional _____	62
2. Germania _____	63
3. Spania _____	65
4. Suedia _____	66
5. Finlanda _____	67
6. Italia _____	68
7. Franța _____	71
8. Statele Unite ale Americii _____	73

Capitolul al III-lea. Constituționalitatea și supra-constituționalitatea redeschiderii procesului penal în cazul judecării în lipsă _____	76
<i>Secțiunea 1. Elemente de constituționalitate</i> _____	76
1. Constituția României. Rolul Legii fundamentale în ordinea juridică _____	76

2. Suportul fundamental al redeschiderii procesului penal _____	77
3. Dreptul la apărare _____	77
3.1. Exercițarea nemijlocită a apărării de către acuzat _____	77
3.2. Dreptul la avocat ales sau numit din oficiu _____	80
3.3. Dreptul de a exercita căile de atac _____	81
4. Dreptul de acces la justiție _____	82
5. Stabilitatea hotărârilor judecătorești _____	85
5.1. Imutabilitatea _____	86
5.2. Exclusivitatea _____	87
6. Egalitatea în drepturi _____	88
7. Abordarea Curții Constituționale în materia redeschiderii procesului penal _____	89
7.1. Constituționalitatea dispozițiilor art. 522 ¹ C.proc.pen. 1968 _____	90
7.2. Constituționalitatea dispozițiilor art. 466 C.proc.pen. _____	93
<i>Secțiunea a 2-a. Elemente de convenționalitate</i> _____	100
1. Noțiuni generale _____	100
2. Garanții minime și necesare _____	102
3. Garanțiile convenționale relative la desfășurarea procedurilor penale _____	102
4. Dreptul acuzatului de a participa la proces și dreptul la apărare _____	103
4.1. Judecata <i>in absentia</i> _____	108
4.2. Securitatea raporturilor juridice _____	110
4.3. Condițiile redeschiderii procedurilor _____	111
5. Egalitatea armelor _____	114
6. Dreptul la un tribunal, la un organ de jurisdicție independent și imparțial _____	115
6.1. Plenitudinea de jurisdicție _____	119
6.2. Limitări ale dreptului la un judecător _____	119

7. Dreptul de a fi judecat într-un termen rezonabil _____	123
8. Legalitatea detenției în cazul redeschiderii procedurilor _____	127
<i>Secțiunea a 3-a. Dreptul Uniunii Europene</i> _____	129
1. Noțiuni generale _____	129
2. Garanții minime, dar suficiente _____	130
3. Libera circulație a hotărârilor _____	133
4. Garanțiile procesuale _____	134
5. Extrădarea între statele membre _____	135
6. Dreptul de a participa la proces _____	141
7. <i>Non bis in idem</i> _____	143
8. Executarea măsurilor de supraveghere și de confiscare _____	144

Capitolul al IV-lea. Cazurile de redeschidere

a procesului penal _____	146
<i>Secțiunea 1. Precizări prealabile</i> _____	146
1. Introducere _____	146
2. Premisa redeschiderii procesului penal _____	146
3. Noțiunea de „proces penal” _____	149
<i>Secțiunea a 2-a. Definirea termenului „în lipsă”</i> _____	154
1. Notificarea acuzatului. Obligație de rezultat _____	154
2. Regula participării la procesul penal _____	156
2.1. Participarea obligatorie a inculpatului la procesul penal _____	159
2.2. Participarea acuzatului în faza urmăririi penale _____	161
2.3. Participarea inculpatului în procedura de cameră preliminară _____	165
2.4. Remedii procesuale în cazul încălcării dreptului acuzatului de a participa la procesul penal, în cursul urmăririi penale și la procedura în cameră preliminară _____	166

2.5. Participarea acuzatului în faza judecătii și în procedurile desfășurate în legătură cu executarea hotărârii penale _____	168
3. Posibilitatea desfășurării procesului penal în lipsa părții ori a subiectului procesual principal _____	170
3.1. Acuzatul lipsește nejustificat _____	171
3.2. Acuzatul se sustrage de la procesul penal _____	172
3.3. Situații particulare fazei judecătii _____	173
<i>Secțiunea a 3-a. Cazurile de redeschidere a procesului penal _____</i>	<i>175</i>
1. Lipsa oricărei încunoștințări despre procesul penal. Lipsa citării ori citarea nelegală la proces _____	175
1.1. Lipsa oricărei alte notificări oficiale despre proces _____	181
1.2. Inexistența altor împrejurări din care să rezulte, neechivoc, faptul că acuzatul a luat cunoștință despre proces _____	182
1.3. Situația particulară a prezumțiilor și ficțiunilor juridice reglementate în materia citării și comunicării actelor procedurale _____	184
2. Imposibilitatea de prezentare și de comunicare a acestei împrejurări _____	187
3. Aplicarea testului „judecat în lipsă” _____	190
4. Condiții speciale în cazul mandatului european de arestare _____	192
4.1. Persoana condamnată a fost încunoștințată în timp util despre data și locul judecătii. Persoana a fost încunoștințată cu privire la posibilitatea de a se pronunța hotărârea în cazul în care nu se prezintă _____	195
4.2. Persoana condamnată a mandatat avocatul ales sau desemnat din oficiu să o reprezinte. Apărarea în fața instanței a fost efectivă _____	197

4.3. Condamnatului i s-a comunicat personal hotărârea de condamnare, însă acesta a renunțat expres la folosirea căii de atac ori nu a declarat-o în termenul legal _____	199
--	-----

Capitolul al V-lea. Procedura de exercitare

a redeschiderii procesului penal _____	200
---	------------

<i>Secțiunea 1. Condițiile de fond _____</i>	<i>200</i>
--	------------

1. Hotărârile penale supuse redeschiderii procesului penal _____	200
--	-----

1.1. Soluțiile pe care trebuie să le cuprindă hotărârea atacată _____	202
---	-----

1.2. Cazul particular al soluțiilor de renunțare la aplicarea pedepsei ori de amânare a aplicării pedepsei _____	204
--	-----

1.3. Sentințele și deciziile excluse de la acest remediu procesual _____	206
--	-----

1.4. Alte hotărâri penale care nu pot fi supuse redeschiderii procesului penal _____	210
--	-----

2. Titularii dreptului de exercitare a căilor de atac. Noțiune _____	210
--	-----

2.1. Titularul dreptului de redeschidere a procesului penal _____	212
---	-----

2.2. Remediul judecării <i>in absentia</i> pus la dispoziția celorlalte părți și a Ministerului Public _____	214
--	-----

<i>Secțiunea a 2-a. Condițiile de formă _____</i>	<i>217</i>
---	------------

1. Forma cererii. Rațiune _____	217
---------------------------------	-----

2. Limitarea în timp a redeschiderii procesului penal. Necesitate _____	218
---	-----

2.1. Durata, natura juridică și modul de calcul al termenului _____	220
---	-----

2.2. Declararea căii de atac realizată ori considerată ca fiind realizată în termen _____	222
---	-----

3. Formele de exercitare a redeschiderii procesului penal _____	225
3.1. Declararea căii de atac _____	226
3.2. Motivarea căii de atac _____	228
3.3. Locul declarării căii de atac _____	229
3.4. Renunțarea la calea de atac și retragerea căii de atac _____	231
Capitolul al VI-lea. Formularea căii de atac _____	233
<i>Secțiunea 1. Competența, măsuri premergătoare și admiterea în principiu _____</i>	<i>233</i>
1. Competența _____	233
2. Condițiile de fond și de formă ale cererii de redeschidere a procesului penal _____	234
3. Măsuri premergătoare judecării cererii _____	236
3.1. Asistența juridică obligatorie _____	237
3.2. Atașarea dosarului cauzei _____	237
3.3. Aducerea condamnatului privat de libertate _____	238
4. Suspendarea executării hotărârii de condamnare _____	239
5. Ipoteza particulară a amânării sau întreruperii executării pedepsei privative de libertate _____	241
6. Executorialitatea hotărârii de suspendare a executării pedepsei _____	242
7. Examinarea admisibilității în principiu _____	244
7.1. Administrarea probelor _____	246
7.2. Soluțiile. Respingerea cererii _____	246
7.3. Admiterea cererii _____	248
8. Căile de atac exercitabile împotriva soluțiilor de examinare a admisibilității cererii _____	248
<i>Secțiunea a 2-a. Efectele admiterii în principiu a redeschiderii procesului penal _____</i>	<i>251</i>
1. Efectul extinctiv. Desființarea hotărârii penale _____	251
2. Neagravarea situației în propria cale de atac _____	254

3. Efectul extensiv _____	256
4. Curgerea unui nou termen de prescripție _____	257
Concluzii _____	259
1. Rațiunea instituției _____	259
2. Contextul legislativ actual _____	260
2.1. Constituirea ca parte civilă în procesul penal și opțiunile persoanei vătămate _____	261
2.2. Urmărirea penală desfășurată în lipsa acuzatului _____	262
2.3. Procedura de cameră preliminară _____	263
2.4. Judecata în lipsă _____	264
2.5. Redeschiderea procesului penal în cazul judecării <i>in absentia</i> _____	265
3. Critici ale actualului sistem _____	266
3.1. Redeschiderea procesului penal nu este o veritabilă cale de atac _____	266
3.2. Critici raportate la Convenția europeană _____	267
3.3. Critici raportate la dreptul Uniunii Europene _____	270
4. Propuneri <i>de lege ferenda</i> . Ipoteza menținerii căii extraordinare de atac _____	272
4.1. Ipoteza reglementării unei proceduri speciale _____	273
4.2. Aspectele pozitive pe care le-ar aduce reglementarea unei proceduri speciale de judecare în lipsă _____	274
4.3. Procedura specială de judecare în lipsă _____	275
Bibliografie _____	281